

Language in the Individual and Society

SEMANTISKE BYGGESTEINER

Kjell Johan Sæbø

10. september 2025

Campus Halden

Byggesteiner, eller puslebrikker ...

Mainstream semantikk

Semantics and Linguistic Theory

Semantics and Pragmatics

SALT
Semantics and Linguistic Theory

LSA
Linguistic Society of America

Natural Language Semantics

Linguistics and Philosophy

Sinn und Bedeutung

Journal of Semantics

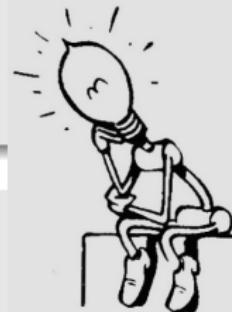
Det semantikk trengs til,

– er ikke å si oss hva noe betyr –

På samme måte [som vi ikke trenger fysikk til å fortelle oss hvordan vi skal koke vann,] trenger vi ikke semantikk til å fortelle oss hva ord betyr. [...] Det semantikk skal svare på, er altså ikke: Gitt et uttrykk, hva betyr det, men: Gitt hva et uttrykk betyr, hva er det?

(K. J. Sæbø: Semantikk. SLI, ILF, UiO 1992)

– det er å si oss “hvordan det betyr det det betyr”.

Vi både veit og veit ikke, f.eks. ...

... hva det vil si at "frimerket mangler"

– Hvilket frimerke? Det som ikke er der?

Betydningene må finnes

At et uttrykk har et innhold, kan virke sjølsagt, men ...

... det har vært under press, for eksempel fra Arne Næss –

Interpretation and Preciseness (1953):

Innholdet i et uttrykk er **subjektivt**, det varierer fra situasjon til situasjon og fra person til person. Betydninger som noe fast er således en illusjon – de er så flyktige at det er fåfengt å ville definere dem.

EMPIRISK SEMANTIKK ★

Hvor kommer innholdet i en helhet fra?

Nedenfra vel – fra delene!

Helheten betyr det den betyr fordi delene betyr det de betyr:
Innholdet i et sammensatt uttrykk er et sammensatt innhold.

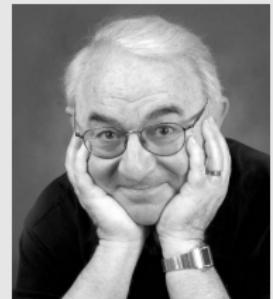
Og det vil vi se – og si – hvordan skjer.

Da trengs et begrep om betydning som noe stabilt

- et begrep som likevel gir rom for det omskiftelige
- Men all kontekstavhengigheten, hva med den?
- Den plasseres ikke i betydningene, men her:

$$f(x)$$

Funksjonen f er betydningen, x er konteksten, og verdien $f(x)$ er innholdet som uttrykkes i x

David Kaplan

F.eks.: Substantivet “kort” kan ha vid og snever referanse, alt etter situasjonen (“Trekk et kort!”)
– en liten situasjon vil gi en liten referanse

Da kan betydninger bygges

– med komposisjonalitet:

Betydningen til et sammensatt uttrykk er entydig bestemt av betydningene til delene det er satt sammen av.

Komposisjonalitetsprinsippet viser vei

til kildene til innhold som er der, og innhold som mangler – det som er meiningsfylt, og det som er meiningsløst.

Tre rettesnorer

- * Det som er meiningsfylt, er meiningsfylt hele veien ned
- * Betydningsbrikkene må passe sammen
- * Alt bidrar inn i helheten

Alle tre er til god hjelp når det gjelder å finne ut hva ting betyr, hvorfor de har de betydningene de har, – og, ikke minst:
Hva det skyldes når noe går galt ...

Mange synes at vippepunktet for havisen ble nådd i 2007.

Teori én – *redundans*

- Semantiske verdier avhenger av en *j* for ‘judge’
- Jobben til *synes* er å sette den lik subjektet
- Noen verdier varierer ikke reelt med *j*

Og hvis det er tilfelle for setningen som *synes* tar som objekt, bidrar ikke “*x synes at*” med noe: Helheten betyr det samme som én av delene aleine.

Sæbø (2009): “Judgment ascriptions”, i *Linguistics and Philosophy* 32(4)

Biter som ikke bidrar (2): *ferdig*

Partikkelen krever at verbet er *inkrementelt* mhp. temaet

...stryke ferdig skjorta, ...

#...heise ferdig flagget, flytte ferdig pasienten...

Teorien – *redundans*

- Å V-e ferdig *x* er å V-e en del av *x* til slutt i å V-e *x*
- Anti-inkrementelle verb: Du heiser ikke én del av flagget etter at du har heist en annen del av det – og dermed har ikke *ferdig* noe å tilføre *heise* eller *flytte*.

Spalek og Sæbø (2019), i *Journal of Semantics* 36(2)

Biter som ikke passer (1): *synes* forts.

Han må være under 70 og se bra ut.

versus

#Hun synes han er under 70 og ser bra ut.

Teori to – *mismatch*

- Subjektivt innhold har en åpen kontekstuell plass for en j
- Og denne plassen kan fylles med et nullpronomen, men
- *synes* trenger et setningsinnhold med den plassen åpen

Dersom *synes* får et setningsinnhold uten noen åpen plass for j, blir det en typekonflikt – de to bitene passer ikke sammen.

Sæbø (2009): “Judgment ascriptions”, i *Linguistics and Philosophy* 32(4)

Biter som ikke passer (2): *hv- som helst*

‘Free Choice items’ krever en modal kontekst

Pappa kan ha stemt på et hvilket som helst parti.

#Pappa har stemt på et hvilket som helst parti.

Teorien – *mismatch*

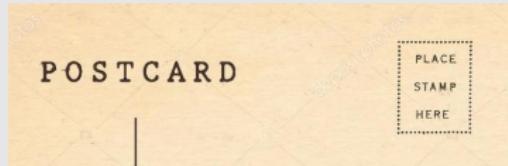
- Fraser med *hv- som helst* har todelt betydning:
en allkvantor og en åpen modal kontekst

Uten et modal imellom som lukker den åpne modale konteksten,
blir det en typekonflikt – de to bitene passer ikke sammen.

Sæbø (2001), i *Linguistics and Philosophy* 24(6)

Biter som faller på plass (1): *mangle*

Frimerket mangler –

Teorien – nye brikker

- Å mangle er å burde være der uten å være der
- Det som mangler, er ikke et objekt men en *slot*, en rolle: en funksjon fra mulige verdener til objekter
- Å mangle er å ha verdien sin der i burde-verdener men ikke i den virkelige verden

Sæbø (2014) “Do you know what it means to miss New Orleans”

Biter som faller på plass (2): åssen

– Hvordan piggsvin parrer seg?

- ? Veldig forsiktig.
- På vanlig måte, hannen oppå hunnen bakfra.

Teorien – åssen mettes med måter eller med metoder

- Konkrete predikater, f.eks. *kysse*, betegner event-mengder
- Abstrakte predikater, f.eks. *forvandle frosken til en prins*, betegner funksjoner fra event-mengder til event-mengder

Sæbø (2016) “How questions and the manner-method distinction”

Biter som faller på plass (3): åsånn

Folketeorien: Uttrykk uten innhold

“Som rent fyllord henges i visse
former for muntlig språk...”

[r]

RIKSMÅLSFORBUNDET

Men mållaust liv har òg ei meinинг

- Sannhetsbetingelsene er annerledes med enn uten *og sånn*:
 - Jobben består i å rydde i butikken og sånn.
- Parallelle i japanske suffikser og i ‘m-reduplikasjon’ i farsi:
pizza og sånn = *pizza mizza* – det som kalles *similativ*.

Smith (2020), i *Semantics and Pragmatics* 13

Biter som bidrar, biter som passer, som faller på plass ...

... er vel og bra, men ikke glem at bitene formes ...

- prosodisk – eks.: fokusprojeksjon, ...
- syntaktisk – eks.: kvantorrekkividde, ...
- kontekstteoretisk – eks.: ellipseresolusjon, ...

... i tillegg til rent semantisk, per betydningsdefinisjon